

1) אורחות חיים חלק א דין מה שמוסיפין בשני ובחמישי אחר י"ח אות כו

כו. וקורין כסדר הזה ג' ומברכים לפניה ולאחריה וקורין כל א' ג' פסוקים לפחות ובין כלן י' פסוקים כנגד י' בטלנין של ב"ה. כתב הר"ם נ"ע יכולין ב' אחים לקרות בתורה בזה אחר זה והבן אחר האב ואין מניחים לעשות אלא בשביל עין הרע. וי"א דאין להם לקרות זה אחר זה שהם פסולים לעדות זה לזה וכתב עדות ה' נאמנה

Problems with the עדות approach

2) פרי מגדים אורח חיים אשל אברהם סימן קמא ס"ק ח

ועוד יש טעם משום פסולי עדות, עיין עטרת זקנים [ס"ק ג], ולפי זה כל אותם שאין מעידין כמבואר בחו"מ [סימן] ל"ד אין ראויין לעלות, וכל שכן הפסול לעדות מחמת עבירה כו

3) באור הגר"א אורח חיים סימן קמא סעיף ו

יכולין כו'. דלא כא"ח שכ' דאסורין לקרות משום שנא' עדות ה' נאמנה והן פסולין לעדות והרי נשים וקטנים פסולים לעדות ועולין כמ"ש בפ"ג דמגילה וכן עבד כמ"ש בירושלמי ספ"ב דכתובות מברייתא שהובא בגמ' שם קרא ג' פסוקים

4) לבוש אורח חיים סימן קמא סעיף ו

האב והבן וכן שני אחים מותרים לעלות זה אחר זה, שאין שייך כאן משום פסולי עדות שאין מעידים כלום, אלא שאין נוהגין לקרותם זה אחר זה משום עין הרע, לפיכך אפילו אם אחד הוא השביעי והשני הוא המפטיר, לא יקראו המפטיר בשמו משום עין הרע

5) שו"ת אבני חפץ סימן טז

כמ"ש בירושלמי ספ"ב דכתובות, ואני מוסיף עוד לתמוה, דאם נאמר דה"ט שאין קורין שני אחים זה אח"ז משום דפסולין לעדות מדוע רק בזאח"ז אין קורין, אפי' שלא בזאח"ז לא ה"י מהראוי לקרות שני אחים באותה קריאה של זה הפרשה, כיון דכל הקרואים לתורה

הוי בגדר עדות כמאמר הכתוב עדות ד' נאמנה ולא כיון דה"י זיניהם קרובים שפסולים לעדות, וע"כ

6 ספר כלבו סימן כ

וכתב הר"ם נ"ע כי טוב יכולין לקרות שני אחין בספר תורה בזה אחר זה והבן אחר האב, ואין מניחין מלעשות כן בשביל עין הרע

7 ספר תשב"ץ קטן סימן קצ

ואומר שבטוב יכולין לקרות לספר תורה הבן אחר האב או שני אחין זה אחר זה ואין מניחין אלא בשביל עין הרע

How do we pasken?

8 שולחן ערוך אורח חיים הלכות קריאת ספר תורה סימן קמא סעיף ו

יכולים לקרות ב' אחים זה אחר זה והבן אחר האב, ואין מניחים אלא בשביל עין הרע. הגה: ואפי' אם א' הוא השביעי וא' הוא המפטיר, לא יקראו השני בשמו משום עין הרע (מהרי"ל)

Does עין הרע come up elsewhere in Halacha?

9 שולחן ערוך אבן העזר הלכות קידושין סימן סב סעיף ג

אם יש שני חתנים יחד, מברכים ברכת חתנים אחת, לשניהם. הגה: ואפילו לא היו החתנים ביחד, אלא שהיה דעתו על שניהם, כמו שנתבאר ב"ד סימן רס"ה לענין מילה. וי"א דאין לברך לב' חתנים ביחד, משום עין הרע (הגהות מיימוני פ"י דאישות), וכן נוהגין לעשות לכל אחד חופה בפני עצמו ולברך לכל אחד; אבל לאחר הסעודה מברכין להרבה חתנים ביחד, אם אכלו ביחד

10 תלמוד בבלי מסכת בבא מציעא דף קז עמוד א

אמר ליה רב יהודה לרבין בר רב נחמן: רבין אחי, לא תזבין ארעא דסמיכא למתא, דאמר רבי אבהו אמר רב הונא אמר רב: אסור לו לאדם שיעמוד על שדה חבירו בשעה שעומדת בקמותיה

11 רש"י מסכת בבא מציעא דף קז עמוד א

לא תזבון - לא תקנה שדה הסמוכה לעיר, שעין בני האדם שולטת בה תמיד

אסור לאדם כו' - שלא יפסידנה בעין הרע

12 שולחן ערוך חושן משפט הלכות נזיקין סימן שעח סעיף ה

ואפילו בראיתו, אם יש בו היזק לחבירו אסור להסתכל בו. לפיכך אסור לאדם לעמוד על שדה חבירו בשעה שעומדת בקמותיה

13) שו"ת הרמב"ם סימן שצה

(לחכמי לונלי). שאלה בספר קנין נמצא כתוב שבין גנה לגנה סגי בעשרה טפחים ובתחלת בבא בתרא משמע פשיטא לן בגינה דהיזק ראייה שמיה היזק מבחצר וא"כ אמאי לא צריך ארבע אמות יורנו מורנו גאוננו כי צמאים אנחנו לתשובתו כאיל תערוג על אפיקי מים. תשובה זאת השאלה לא היתה לאנשים גדולים כמוכם לשאול אותה. וכי לא שני לכו בין היזק ראייה שהוא היזק גדול ודאי שיראה אדם חברו בעת שהוא עומד ויושב ועושה צרכיו ובין היזק ראייה שיראה קמת חבירוד משום עינא בישא שאלו דברים חסידות הם שלא יעיין בו בעין רעה ואותו השנוי שנויא בעלמא הוא ואינו אליבא דהילכתא

14) לבוש חושן משפט סימן קנו סעיף א

שאסור לאדם להסתכל לחצר חבירו משום דשליט עינא בישא ומזיק בידים הוא דגירי דיליה הוא

Grandfather and grandson

15) שיירי כנסת הגדולה הגהות בית יוסף אורח חיים סימן קמא

יראה לי עוד דלאו דוקא אב ובן ושני אחים אלא אפילו אב ובן בנו איכא משום עינא בישא, ולא יעלו זה אחר זה לספר תורה בספר תורה אחד

16) פרי חדש אורח חיים סימן קמא סעיף ו

כתב בספר שיירי כנסת הגדולה [הגב"י אות ח] דאפילו אב ובן בנו איכא משום עינא בישא ולא יעלו זה אחר זה לספר תורה, ולא נהירא לי

17) משנה ברורה סימן קמא ס"ק יט

(יט) יש שמחמירין אפילו אב עם בן בנו משום עינא בישא ובמקום הצורך יש להתיר עם בן בנו

What about שביעי and מפטיר?

18) דרכי משה הקצר אורח חיים סימן קמא אות (ג)

ובמהרי"ל (הל' קריאת התורה סע' ה) כתב דיש לחוש אפילו אם אחד עולה לשביעי והשני למפטיר

19) אליה זוטא סימן קמא ס"ק ד

דוקא בספר תורה אחת אבל ביום שיש ב' ס"ת מותר לקרות אח בס"ת שניה.

20) משנה ברורה סימן קמא ס"ק כ

(כ) ואפילו אם אחד וכו' - ר"ל אף שמפסיקין בקדיש בינתים מ"מ מקרי זה אחר זה כיון דאין מפסיק אחר בינתים. ודוקא בשבת שאין מוציאין ס"ת אחרת למפטיר אבל אם מוציאין ס"ת אחרת מותר וכן אם המפטיר אינו בר מצוה עדיין מותר

22) פסקי תשובות אורח חיים סימן קמא אות ה

ולכבד ב' אחים או אב ובן בהגבחה וגלילה, במקום שאין קורין להם בשם וגם אין עושין להם מי שבירך רשאים בכך לכתחילה, ובמקום שנוהגים תמיד לקרוא להם בשמם או לעשות להם מי שבירך יש להימנע בכך.

23) שערים מצויינים להלכה על קיצור שו"ע

ולמפטר מותרים לעלות רק שלא יקראו השני בשמו, ובשו"ת אבני חפץ (סי' טז) העלה לפ"ז דהגבחה וגלילה במקומות שאין קורין בשמם מותרים לעלות שני אחים להגבחה וגלילה.

24) שו"ת אבני חפץ

ע"ד שאלתו אם יכולין לקרוא אחר הקריאה דתורה שני אחים אחר להגבחה ואחד לגלילה כל הס"ת :
(א) הגנה כמה שאין קורין שני אחים זה אחר זה לתורה, כדאיתא באו"ח סי' קמ"א סעיף ו', יש שני טעמים, האחד משום עינא בישא, והשני משום שנאמר עדות ד' נאמנה ואחין פסולין לעדות, והנה הטעם השני ל"ש רק בקריאה צבורה, אבל לא בהגבחה וגלילה, אכן הטעם הראשון בודאי שייך גם בהגבחה וגלילה, דאם יקראו שני אחים ביחד יש לחוש ג"כ לעין הרע, ואדרבה הסברא נותנת, דבזה יש יותר עוד לחוש לעין הרע, דבעלי לתורה האחים עולים זה אחר זה, וככאן עולים יחד זה להגבחה זה לגלילה, ומכש"כ שיש לחוש לעיה"ר. ועיין בהגהות הגר"א א"ח סי' קמ"א שם שדחה הטעם השני דהרי גשים וקטנים פסולין לעדות ועולין כדאיתא בהגילה (פ"ג) וכן עבד כמ"ש בירושלמי ספ"ב דכתובות, ואני מוסיף עוד לתמוה, דאם נאמר דה"ט שאין קורין שני אחים זה אח"ז משום דפסולין לעדות מדוע רק בזאח"ז אין קורין, אפי' שלא בזאח"ז לא ה"י מהראוי לקרות שני אחים באותה קריאה של זה הפרשה, כיון דכל הקרואים לתורה

הוי בגדר עדות כמאמר הכתוב עדות ד' נאמנה ולא נכון שיהי' ביניהם קרובים שפסולים לעדות, וע"כ דהעיקר כטעם הראשון, וכן משמע ג"כ מפשטות לשון הש"ע בס' קמ"א שם שתפס רק הטעם בשביל עין הרע, והטעם הזה שייך ג"כ בהגבחה וגלילה וכמו שכתבתי :

(ב) ומה שכתב מע"כ, כיון שעיקר הטעם שאין קורין שני אחים זאח"ז הוה רק מחמת עינא בישא, הוה דלא לוסף עלה, ולא מיישין רק בקריאה לתורה ולא בהגבחה וגלילה, והביא סמוכין לדבריו ממה שכתבתי בספרי הד"ש והע"ן פ' וירא מאמר פ"ו אות ב' לענין נואח ר' יהודה החסיד, שלא יהי' שם הכלה כשם חמותה וכן מקפידין שלא יהי' שם החתן כשם חמיו, דאם שם החתן כשם חמותו או שם הכלה כשם חותנה (ד"ש שמות ששכיחים בין באנשים בין בנשים) אין קפידא, והוה דלא לוסף על נואח ר"ת, וס"כ הוה דלא לוסף על התקנה שאין לקרות שני אחים ואין להחמיר בהגבחה וגלילה. הנה אין העניינים דומין זל"ז, דשם לא נאמר בהגבחה הטעם מדוע לא יהי' שם הכלה כשם חמותה, כי החסיד החזנה לזה פתס ולא נתן טעם לדבריו, ולכן היכי ש"ט שיטי ממה שנאמר בהגבחה, כגון ששם הכלה לא כשם חמותה רק כשם חותנה, אין לחוש דהוה דלא לוסף עלה (ומה"ט העלו גדולי האחרונים, דאם יש לאחת מהן שני שמות אין לחוש, דהוה דלא לוסף על נואח ר"י החסיד, וכ"כ גם מו"ז מאוה"ג זללה"ה בבית יצחק אהע"ז ח"ב סי' ע"ב, בשגם שיש אומרים שהחסיד המזנה לא ליה רק לזרעו, עיין בטו"ת אה"ע סי' ע"ט עיי"ש), משא"כ כהך מילתא שאין לקרות שני אחים לתורה זה אחר זה, מבוואר הטעם בש"ע סי' קמ"א שם משום עין הרע, והטעם הזה שייך בהגבחה וגלילה כמו בקריאה, ולכן מהראוי לחוש לזה :

הגבחה וגלילה לאחים

מא. בהגבחה וגלילה, א"צ להקפיד שלא יהיו ב' אחים כמו שצריך להקפיד בעליה".

Only if they are not called up by their names or no matter what?

From: הרב קוק
Date: October 15, 2023 at 5:06:17 PM EDT (26)
To: dgscrap@aol.com
Subject: Re: הגבחה וגלילה

מפני כבוד הרב החדש הרה"ג ס. מליצקי שליט"א הנני משיב תיכף:

בענין הגבחה וגלילה לב' אחים, הנה אם לא קוראים בשמם מותר גם להעלותם לתורה כדאיתא במ"ב (קמ"א, כ"א) והחידוש של רבינו שבהגבחה וגלילה מותר אפילו כשקוראים בשמם והטעם משום שאין לנו להוסיף יותר ממה שנאמר איסור בזה בעליה לתורה דווקא ולא בשאר דברים ויסוד הדברים בשבות יעקב (ג', ז') "כיון דמקור הדין מצד המנהג ע"פ מהרי"ל משום עין הרע שהוא חששא רחוקה ובהרבה דברים מקילים האחרונים בזה כי הבו דלא להוסיף עלה" והנני לברכו שיהא שם שמים מתגדל ומתקדש על ידו.

בברכת כהנים באהבה

בן ציון הכהן קוק

27) שו"ת שבות יעקב חלק ג סימן ז

מעשה בא לפני בבה"כ שקרא הבעל סגן לאחד ואח"כ רצה ג"כ לקרות לאחיו בהפסק אחר כמנהגינו ע"פ הש"ע סי' קמ"א וקרא החזן לאחר ואותו אחר לא היה בבה"כ. בכך הוריתי שמותר לחזור ולקרות אחיו של הראשון כיון דמקור הדין מצד המנהג ע"פ מהרי"ל משום עין הרע והוא חששא רחוקה ובהרבה דברים מקילים האחרונים בזה כי הבו דלא להוסיף עלה בזה כיון שכב' הפסיק בקריאת אדם אחר ליכא חשש עין הרע מ"מ צריך ליזהר הקורא שלא יעשה כן במתכוין לקרות לכתחלה אחר שיודע שאינו בבה"כ ואיכא נמי ביזוי לתורה וטורח ציבור כנ"ל הקטן יעקב

28) שו"ת אבני חפץ הג"ל

ד) ודע דמה שחפסתי למעלה דבהך מילתא שאין שני אחים עולין זה אחר זה לתורה ל"ש נומר הבו דלא להוסיף עלה, מלאתי אח"כ קצת ספירה לדבריו בשו"ת שבות יעקב ח"ג סי' ז' עיי"ש, שדן אם אח אחד עלה לתורה ואח"כ קראו לאחר ואותו אחר לא ה' צבה"כ אם רש"י לקרות להאח השני, וכתב כיון שהטעם שאין קורין שני אחים ואח"ז כיה משום עין הרע הבו דלא להוסיף עלה, וכיון שכבר הפסיק בקריאת אדם ליכא חשש עין הרע עיי"ש, אכן שאני כתב ש"ל דכיון שהפסיק בקריאת אדם אחר ליכא חשש עין הרע, דחשש עין הרע ל"ש רק אם קורין האחים ואח"ז תיכף בלי שום הפסק בנתיים, משא"כ כשיש הפסק בקריאה, וכמו שהדגיש השבות יעקב בעלמו וכתב, ולכן אין לחוש בקראו לאחר

ג) אמנם צהרבה מקומות טכגן שאין קורין להגבה וגלילה בשם, ואז בודאי אין לחוש לקרות שני אחים, דעיקר הקפידא בשני אחים הוא רק מחמת הקריאה בשם, ומכ"כ כתב בשו"ת אמונת שמואל סי' י"ז דבמקום שאין קורין לעולים לס"ת בשם יכולים שני אחים לעלות זה אחר זה, ואין בזה משום פגול בישא, והגם שמנהגנו לקרות לס"ת בשם דוקא, ועיין בספרי הדרש והעין ח"ר מאמר קמ"א פ"ג בזה, אבל בהגבה וגלילה צהרבה מקומות אין מדקדקין לקרות בשם דוקא, וא"כ אין לחוש באחים שיה' אחד הגבה ואחר גלילה וכמו שכתבתי. ועיין בשער אפרים שער א' סעיף ל"ב שכתב, דמקום שהמנהג שאין קורין למפטיר בשם, רשאי אח אחד להיות שביעי או אחרת: והשני מפטיר, וזה מתאים לדבריו:

באמצע משום דבזה ליכא חשש עין הרע, אבל בהגבה וגלילה הוה חשש בזה משום עינא בישא כמו בקריאה לתורה, כיון ששני האחים נקראים יחד, לכן בודאי גם בזה יש להחמיר, וזאת אם אין קורין בשם שאז אמנם אין קפידא וכמ"ש:

Exceptions:

Let's say he already went up?

(29) אליה רבה סימן קמא

ואם כבר קראוהו לא ירד, כיון שאין הטעם אלא משום עין הרע

(30) משנה ברורה סימן קמא ס"ק יח - כא

(יח) יכולים לקרות וכו' - פירוש מן הדין אין שום חשש איסור וע"כ אם קראוהו וכבר עלה לא ירד אך לכתחלה אין מניחים לקרות משום עין הרע

Not called up by name

(31) משנה ברורה סימן קמא ס"ק יח - כא

(כא) בשמו - לאפוקי מקום שנוהגים שלא לקרות המפטיר בשמו רק סתם יעמוד מפטיר כיון שאין פורטין את שמו מותר אפילו שני אחים זה אחר זה או אב ובנו ודוקא במקום שנוהגין כן אבל לעשות כן במקום שנוהגין לקרות בשם לא דעי"ז גופא הוי היכר טפי וכן אם המנהג שלא לקרות בשם הוא בשביעי מותר לקרותן בששי ושביעי

(32) כף החיים סימן קמא

לב) שם. ואין מניחין וכו'. ובמקום שאין קורין לעולין לספר תורה בשם יכולין לעלות שני אחים בזה אחר זה וליכא למיחש לעינא בישא. שו"ת אמונת שמואל סימן מ"ז, אליה רבה אות ז', לקט הקמח, כרם שלמה, חסד לאלפים אות ט"ז, בית מנוחה אות ל"ב, ארחות חיים שם. מיהו הכסא אליהו כתב כיון דאחר הקריאה עושה הש"ץ מי שבירך ומזכיר את שם הוי ליה כקורא בשמו וכו' יעו"ש, והביאו דברי מנחם בהגהות בית יוסף אות ד'. וכן המנהג להקפיד אפילו במקום שאין קורין לעולים בשם:

Simchas Torah

(33) שערי אפרים שער א סעיף לב

וכן בשמחת תורה מקילין בזה

Let's say you are not worried about עין הרע?

(34) אליה רבה סימן קמא

ונ"ל משמע במהרי"ל [ה' קריאת התורה אות ד'] אף שאם אמר שאין מקפיד על עין הרע אין לעשות כן.

35) משנה ברורה סימן קמא

(יט) בשביל עין הרע - ואין נ"מ בין אחים מן האב או מן האם ואפילו אומרים שאין מקפידים על עין הרע.

36) ערוך השולחן אורח חיים סימן קמא סעיף ח

ומדינא יכולים לקרות שני אחים זה אחר זה והבן אחר האב או להיפך אלא שנהגו למנוע מזה משום עין הרע ואפילו האחד הוא השביעי והשני מפטיר ג"כ חוששין לזה...ומאן דלא קפיד יכול לעשות כמו שירצה [ובחול המועד פסח שיש שני ס"ת ג"כ אין חשש]

37) תלמוד בבלי מסכת פסחים דף קי עמוד ב

במערבא לא קפדי אזוגי. רב דימי מנהרדעא קפיד אפילו ארושמא דחביתא. הוה עובדא ופקע חביתא. כללא דמילתא: כל דקפיד - קפדי בהדיה, ודלא קפיד - לא קפדי בהדיה. ומיהו למיחש מיבעי

38) ספר עין הרע בעין היהדות

לכבוד הגאון ר' חיים קנייבסקי שליט"א

שאלה: נפוץ בעניין עין הרע כי מי שאינו חושש הימנה אינה מזיקה אותו, ואסמכוה על הא דאמרינן במסכת פסחים דף קי ע"ב לעניין זוגות: "כללא דמילתא כל דקפיד קפדי בהדיה ודלא קפיד לא קפדי בהדיה". אלא שלכאורה אינו עניין לעין הרע דהתם מיירי לעניין שדים וכפי שפירש הרשב"ם שם שכך דרכם של השדים שמי שאינו חושש מהם אינם מזיקים לו. מכל מקום, האם נכונה האמרה? ומה מקורה?

והשיב הגר"ח קנייבסקי: אין שייך לעין הרע. לא שמעתי ואינו נכון!

39) שו"ת אגרות משה אבן העזר חלק ג סימן כו

בענין עין הרע ודאי יש לחוש אבל אין להקפיד הרבה כי בדברים כאלו הכלל מאן דלא קפיד לא קפדינן בהדיה, כהא דמצינו בזוגות בפסחים דף ק"י.